

„Ik tart iedereen, om mij een voorbeeld onder de ouden te noemen, mij een naakte vrouw van Rembrandt aan te wijzen, die niet een ontkleede vrouw is en die niet haar kleeren weer aan zal trekken zoodra het motief om zich uit te kleeden ophoudt te bestaan — wat beteekent bij een conventie-sujet een reëel kader? Laat ons dan tenminste logisch zijn. Boucher was het, met zijn theatrale landschappen en zijn dartele actricetjes in het kostuum van Venus en Diana. Of, als gij vooropstelt dat het naakt als gewoonte-toestand kan bestaan, schilder dan, in een echt landschap, nymphen zooals ze zouden kunnen zijn, boeremeiden, gestoofd en gebruind door de zon en den regen van alle dagen. Men heeft geen witte of zacht roze getinte huid, men heeft geen blank, rooddooraderd lichaam, als men zonder zelfs een sluier, door de weiden en bosschen wandelt.” Dat door deze veroordeeling zoowel habituées als de Venus van Botticelli als tijdelijk-naakten zooals die vrouw op Manets *déjeuner sur l'herbe* getroffen worden, daaraan heeft de schrijver bij zijn aanloop tot de veroordeeling van de Bouguereaus enz. wel niet gedacht.

Maar Huysmans' groote kracht is zijn strijd voor de waarheid. „De Werkstaking van M. Roll is moedig werk. Hij heeft durven schilderen zonder gold-cream of kersengelei, arme lieden. Hij zal moeten hooren dat hij „de la peinture canaille” maakt en dat hij geen smaak heeft. Hij zal er trotsch op zijn, hoop ik, door de domheid zoo veroordeeld te worden.”

Zijn eerbied voor die waarheid is argwanend. Bij een bespreking van de Hollandais zegt hij: „ik geef soms een Artz, den leerling, de voorkeur boven Israëls, den meester, wiens neiging tot het sentimenteele mij soms hindert.”

De eenzijdigheid, voortkomend uit een sterke overtuiging, waarvan ik in den beginne sprak, is dus bij Huysmans, den kampioen voor het naturalisme, erger dan bij den breederen Baudelaire. Met de beide andere schrijvers heeft hij groote belangstelling voor het illustratieve, en een enthousiast hoofdstuk in zijn „*l'Art Moderne*” is gewijd aan de prentenboeken van Crane, Caldecott en Greenaway, die in dien tijd in Frankrijk bekend werden. Bij mijn andere beweringen ten aanzien van de critiek der litteratoren mag ik dus wel deze voegen, dat zij vaak, meer dan de professioneele, ontvankelijk is.

